

Motion

1981/82: 302

Margot Håkansson

U-båtsjakt från fartyg

Den ryska u-båten i Gåsefjärden i Karlskrona har under en avsevärd tid varit föremål för debatt både i och utanför massmedia.

Vår försvarsberedskap och vår möjlighet till havsövervakning har naturligtvis tilldragit sig stort intresse. Det har då konstaterats att vi genom 1972 års försvarsbeslut givit invasionsförsvaret så dominerande uppgifter att skyddet för sjöfarten och resurser att bedriva u-båtsjakt från fartyg helt försvunnit.

Ser vi på andra staters marina försvar är läget helt annorlunda. Praktiskt taget alla Europas kuststater utom Sverige har fregatter eller korvetter, alltså fartygstyper och storlekar som lämpar sig för u-båtsjakt. Den svenska linjen att helt avstå från denna typ av fartyg är därför närmast unik; trots att vi har så lång kust och trots att våra närmaste havsområden bevisligen rymmer åtskilliga u-båtar som använder också svenskt vatten som övningsområde och för andra mer avancerade uppgifter.

Enligt uppgifter som är tagna ur marinkalendern 79/80 har länderna i Europa och vid Medelhavet följande resurser och fartygstyper som lämpar sig för sjöfartsskydd i övervakning av havsytan och spaning efter u-båtar i undervattensläge:

Albanien	4 u-båtsjagare (310 ton) ryskbyggda
Algeriet	6 u-båtsjagare (220 ton) ryskbyggda
Belgien	4 fregatter (byggda 75-77 1940 ton)
Bulgarien	2 fregatter (byggda 53-65 1050 ton) 3 korvetter (byggda 61-68 500 ton)
Danmark	2 fregatter (byggda 65 2030 ton) 4 korvetter (byggda 75-81 1170 ton) (Båda typerna utrustade med bl. a. sjömålsroboten Harpoon.) Danmark har dessutom sex något mindre korvetter, med huvuduppgift i fred att inspektera fisket främst kring Färöarna.
Egypten	3 gamla fregatter (f. d. engelska 1000-1470 ton) 2 nya planeras, italiensk Lupo-klass 2 208 ton
Finland	2 fregatter (byggda 57 1 200 ton) rysk Riga-klass 2 korvetter byggda 67 660 ton Denna finska korvett har nämnts som exempel på storlek när man ännu talade om svensk korvett. 1/4-del av Hallandjagare.

Frankrike	14 fregatter (byggda 54-63 1 295-1 750 ton) 14 korvetter (byggda sedan 70, de sista kommer 84, 95 ton) (Frankrike bygger fortfarande jagare och har ett 20-tal 2 750-5 100 ton)
Grekland	5 fregatter (fyra USA-fartyg från 40-talet 1 240 ton, en från Tyskland byggd 59 2 370 ton) 2 fregatter planerades anskaffa från USA 2 700 ton, men jag vet inte vad som har hänt med dessa planer. (Grekland har 12 äldre jagare, från 40-talet)
Irland	4 korvetter, 972 ton (Irland har mycket begränsad försvarsmakt, utöver korvetterna har flottan enbart patrullbåtar och ett skolfartyg).
Island	Saknar eget militärt försvar. Har 7 patrullfartyg för övervakning av fiskezon, 716-1 200 ton. Dessa fartyg har inget med u-båtspaning att göra. Däremot är huvuduppgiften för USA:s enheter på Keflavik spaning efter Sovjets u-båtar och deras färd från Murmansk ut på Atlanten. Orion-flygplan används för detta. (Dessutom finns AWACS för övervakning av lufthavet.)
Israel	8 fregatter. Under byggnad. 850 ton
Italien	22 fregatter. En serie på åtta slutlevereras 83. 2 600 ton. Övriga från 54)78. 1 410-2 208 ton. 8 korvetter (byggda 54-65 800-870 ton) (Italien har 6 jagare och planerar 2 ytterligare. 2 800-4 000)
Jugoslavien	1 korvett under byggnad. 1 800 ton. 16 u-båtsjagare (byggda 53-65 190-330)
Libyen	1 fregatt (byggd 69 1 325 ton) 8 korvetter under byggnad, 575 ton. Dessutom en från 65, 450 ton.
Marocko	1 korvett under byggnad, 1 200 ton.
Nederländerna	20 fregatter, varav 12 levereras 78-86 3 500 ton. De övriga från 65-73 2 248-4 300 ton. 6 korvetter (byggda 53-54 870 ton) (Nederländerna har 6 jagare från 50-talet 2 496 ton)
Norge	5 fregatter (byggda 74-66 1 450) 2 korvetter (byggda 63-65 600 ton) Norge skaffar dessutom en särskild <i>kustvakt</i> , främst för att övervaka oljefälten. Norge har särskilda <i>u-båtspaningsflygplan</i> , 5 ex Orion, alltså samma typ som USA har bl. a. på Keflavik. Norska baspolitiken gör att man inte kan ha USA-besättningar i Norge.
Polen	1 jagare (byggd i slutet av 50-talet 2 850 ton). Polen saknar fregatter och korvetter U-båtsjaktfunktionen i Warszawa-pakten sköts av Sovjet, men även av Östtyskland.
Portugal	7 fregatter (byggda 63-68 1 450-1 990 ton) Dessutom planeras ytterligare 6. 6 korvetter (byggda 69-70 1 203 ton)

Sovjet	I Östersjön 35 jagare 32 fregatter Dessutom små "u-båtsjagare", en liten fartygstyp 160-310 ton, inte särskilt effektiv. 140 i hela marinen, ej specificerat hur många i Östersjön. (Totalt har Sovjet 2 hangarfartyg, 2 helikopterkryssare, 37 kryssare, 112 moderna jagare, 420 motortorped/motorkanonbåtar, 156 atomubåtar, 108 fregatter, 111 korvetter. Utbyte av fartyg mellan Östersjön och Norra Ishavet pågår ständigt.)
Spanien	13 fregatter, varav sex under byggnad. 1 227-3 015 ton. 12 korvetter, varav fyra från 50-talet och resten under byggnad. 1 031-1 200 ton (Spanien har 12 jagare, från åren 42-58)
Storbritanien	49 fregatter från 55 till nu. En del mycket stora, vissa primärt för luftförsvar. De nyaste 3 500 ton vilket är störst. Övriga ned till 2 150 ton. 7 korvetter (byggda 76-77 925 ton) (England har ett 15-tal jagare, vissa av dem nya.) England har ett eget utvecklat u-båtsspaningsflygplan, Nimrod.
Syrien	2 fregatter (ryska från 60-talet, 950 ton)
Tunisien	1 gammal fregatt. Ev. byggs en korvett.
Turkiet	2 fregatter (byggda 71-71 1 450 ton) (Turkiet har 12 jagare från 40-talet)
Västtyskland	12 fregatter byggs, sedan 79, som ersättning för jagare och fregatter. Sex ska vara färdiga 84 2 900 ton. 6 tidigare fregater byggdes 58-62, 2 100 ton. 6 korvetter. (En byggdes 61 980 ton. Fem byggdes 60-62 570 ton) (11 jagare, varav 7 från 60-talet och fyra gamla amerikanska från världskriget) Västtyskland har u-båtsspaningsflygplan av typ Atlantic.
Östtyskland	Rätt osäkra uppgifter 6 fregatter, varav fyra i ny serie som byggs sedan 1978, 2 100 ton och 2 byggda 65-70 950 ton. En från 1958, 1 200 ton. Därtill 14 u-båtsjagare, byggda 59-69 215-300 ton.

Denna genomgång visar att det finns många mariner som har fartyg av den typ om Sverige inte skulle skaffa efter 1972 års försvarsbeslut. Hos oss har fregatterna utgått, och jagarna är på väg ut. Vi anskaffar varken fregatt eller korvetter.

Vi har heller inte u-båtsspaningsflygplan.

Vi är uppenbarligen ganska ensamma om filosofin att bara ha ett sjöförsvär för invasionsalternativet att döma av den gjorda redovisningen av hur andra länder ser på problemen.

Vi har nu en utökning av territorialgränserna och en långt större havsyta att övervaka. Och att döma av vad om hände i Gåsefjärden i Karlskrona och som med säkerhet inte är en enstaka händelse vore det inte ur vägen om vi också kunde se vad som händer under vattnet.

I alla fall så att ett rimligt antal stickprov kan göras och en beredskap finns för att rycka ut när så erfordras.

Det är onekligen ganska obehagligt att tänka sig ett läge där vi inte kan upptäcka u-båtar på vårt område. Inte bara med tanke på vad dessa kan göra med oss, alltså spaning i fred och attacker i krig. Utan också därför att neutraliteten inte ter sig trovärdig om vi inte kan upptäcka och avvisa främmande u-båtar på svenskt område.

En större fartygstyp som lämpar sig för u-båtsjakt och kan användas som spaning i fred/och i ett neutralitetsläge mot u-båtar och som snabb minutläggare i stridmiljö vore ytterst värdefull för den svenska marinen och för våra möjligheter att upptäcka intrång av främmande u-båtar på svenskt vatten.

Eftersom planering och framtagande av en dylik fartygstyp tar tid bör under mellantiden ett provisorium kunna användas.

Om resurser ställs till förfogande inom försvarsanslaget så att jagaren Hälsingland kan rustas och baseras i Karlskrona skulle detta vara en lösning. Hälsingland genomgick 75-76 en generalöversyn till en kostnad av 10 milj. kr. och har därefter endast använts i 6 veckor under krigsförbandsövning 1976. Fartyget är i gott skick och bör ha en ytterligare livslängd på 10 år. Innan några större driftöversyner behöver göras har den ca 1 800 driftstimmar kvar.

Hälsingland mönstras med en nyckelbesättning på 6-7 personer för värmehållning och underhållande kontroller. Inom Örlogsbas Syd och Karlskrona Örlogsskolor finns fortfarande en generation som kan fartygstypen och som kan rycka in vid incidenter av allvarigare slag.

Kommande ytattackflottilj kan med stor fördel lokaliseras ombord på Hälsingland. Fartyget skulle dessutom kunna användas som utbildningsfartyg för såväl stam- som vpl-personal.

Jagaren Halland bör vara fortsatt rustad efter återkomst från långresa våren 1982. Halland kan basera vid Örlogsbas Ost. Naturligt vore att bibehålla några av jagarna i krigsorganisationen till utbyte mot lämplig fartygstyp kan ske.

För att klara u-båtsjakten bör också erforderligt antal helikoptrar för detta ändmål baseras i Blekinge.

Med hänvisning till det i motionen anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär att i kommande försvarsbeslut beaktas vad i motionen anføres

1. om möjligheterna till u-båtsjakt inom marinen både på kort och lång sikt,

2. om projektering av lämplig fartystyp för u-båtsjakt,
3. om rustning av befintliga jagare,
4. om basering av erforderligt antal helikoptrar för u-båtsjakt i Blekinge.

Stockholm den 15 januari 1982

MARGOT HÅKANSSON (fp)